

Zarandul

ORGAN INDEPENDENT — CULTURAL, ECONOMIC ȘI DE INFORMAȚII — DIN VALEA CRIȘULUI ALB

APARE SUB CONDUCEREA UNUI COMITET
REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
BRADABONAMENTE: 100 lei anual, 6 luni 60 lei
Instituții și bănci 150 lei
Muncitorii minieri și muncitorii agricultori 50 lei

APARE ÎN FIECARE JOI

Redactor responsabil: G. E. CAMBER

Pe marginea unei conferințe

Incontestabil, revelațiunile în domeniul artei bisericești împărtășite nouă în cele două conferințe, de Dl. Prof. I. D. Ștefănescă, sunt cu atât mai interesante cu cât ele se referă la comori ce se află în mijlocul nostru. Distinsul colaborator al „Zarandului”, Dl. Ing. Minovici, a rezumat într'unul din numerele trecute una din conferințe. Cu același talent ne va da și un rezumat al celeilalte conferințe și ne va face — după cum s'a anunțat în gazetă — extrase privitoare la monumentele istorice ale Zarandului, din operele publicate în limba franceză de Dl. Prof. I. D. Ștefănescu.

Aci vrem să subliniem una din ideile ce au servit conferințiarului ca introducere, idee care a avut darul să pregătească sufletul auditorului, să-i deschidă ochii asupra perspectivei istorice pe care o domină monumentele dela Crișcior și Ribița și asupra valorii lor ca document în justificare drepturilor noastre naționale

Dl. Prof. I. D. Ștefănescu a spus că în momentul care stăpânitorii pe nedrept — de până ieri — ai Ardealului fac cea mai vie propagandă în străinătate pentru a dovedi că „au fost dați afară din casă când conferința dela Versailles a consfințit pentru vecie realizarea străvechii Dacii, suntem dator să le răspundem cum trebuie și să dovedim în tregii lumi și lor înșile că ceiace numesc ei „casa lor“ este în realitate **lea-gănul nației noastre**. E bine stabilit pentru noi Români dreptul de a trăi la olaltă acei ce vorbim o limbă și avem aspirații comune Țara noastră prezintă în Europa unicul caz în care pe o suprafață de peste 300.000 Km², nu există nici o deosebire izbitoare de limbă. Maramureșanul se înțelege perfect cu dobrogeanul și basarabeanul nu are nici o greutate în a se face priceput de către un locuitor al Olteniei sau al Banatului. Altul e cazul, de pildă, în Franța unde un Normand nu poate schimba două vorbe cu un parizian sau cu un provence-al. Italianului din Veneția îi este greu să se facă priceput de cel din Florența, (Xenopol). Și totuși nimeni nu s'a gândit să conteste vreodată, dreptul Francezilor sau al Italianilor de a locui în limitele aceleiași granițe.

Această constatare, desigur că atârnă greu în balanța istoriei; este un stâlp puternic al României — Mari.

Ca să astupi însă gura celui de rea credință trebuiesc multe probe, mereu dovezi și când un popor are dreptate, ușor ies la iveală, de unde nu te aștepti, probe zdrobitoare.

Bisericuțele dela Crișcior și dela Ribița, cuprind pe umilele și înegritele lor ziduri un certificat național de mână întâi. În valoroasele D-Sale lucrări, Dl. prof.

I. D. Ștefănescu le-a inventariat cu pioasă grijă și cu fruntea sus le-a prezentat occidentului ca să ne înțeleagă.

Aceste monumente fac dovada incontestabilă că atunci când Ungurii cutreerău încă, nomazi, stepele puțin darnice ale Mongoliei, băștinașii Daci ai ținutului dintre Tisa și Marea Neagră — altoiți cu nobila rasă a Romanilor — se ridicaseră la un grad de civilizație și rafinament artistic pe care nu ni-l putem închipui ușor. Coloniștii Romani veneau în mare parte din Moesia, din Nordul Africei și din Asia Mică unde înflorea orașe cu vestite școli filozofice și mărețe monumente de artă. Era natural să aducă cu ei un suflu civilizator și — dat fiind cunoscutul spirit organizator al Romanilor curând s'a înghebat și în Dacia o viață plină de realizări artistice.

Și peste înfăptuirile în domeniul spiritual și peste cele săpate în piatră au avut să treacă valurile uimitoare ale barbarelilor (dela an. 270—1240). Din cele spirituale ne-a rămas graiul nostru și simțirea specifică iar din mărețele monumente: pietre risipite pe cari arheologii citesc gloria strămoșilor noștri.

Când Jupân Bălea — căruia i se zicea „jupân“ fiindcă era nobil și pe atunci „jupânii“ nu purtau perciuni — a zidit biserica dela Crișcior, a făcut-o „pe locul unei străvechi biserici“. Ori a vorbi în secol. XIV, de o „străveche biserică“, înseamnă că această trebuie să fi avut câteva secole în timpul acela.

În ea s'au închinat de bună seamă Români cari nu fugiseră odată cu Aurelian de frica barbarilor, cum susțin Ungurii. **Biserica dela Crișcior ca și celelalte** — studiate de Dl. Prof. I. D. Ștefănescu — **dovedește că atunci când Ungurii au pătruns în Transilvania (808—1037) au găsit pe Români la ei acasă, strânși în jurul bisericii, ca întotdeauna în decursul încercatei lor existențe.**

Și atunci s'a întâmplat că noii năvălitori — cari abia descălecau de pe caii, cari îi purtaseră din fundul Asiei până în roditoarele ținuturi ale Panoniei, — să-și facă loc cu forța între pașnicii și pășii locuitori ai Ardealului cari, în afară de libertate, au trebuit să dea noilor stăpânitori o mare parte din străvechea lor civilizație.

Iată adevărul. Dl. Profesor I. D. Ștefănescu a ținut să afirme că între naționalism și minciună nu poate exista legătură. Am ascultat pe distinsul Profesor și Conferințiar încă de pe băncile liceului și am fost martori ai multor „executări“ de idoli ai artei românești, ca să putem prețui cum trebuie sinceritatea și obiectivitatea cari îl călăuzesc în cercetările D-sale. De aceia adăogăm că atunci când un adevăr se dovedește științific, inplacabil — ori cât ar fi în contradicție cu versiunile și teoriile ventilate sute de ani de adversarii noștri — să ni-l însușim fără rezervă și în lumina lui să bravăm orice strigăte de nedreptate și revizionism.

R.

A P E L

— către minierii din ținutul Zarandului —

În toamna anului 1934 se împlinesc 150 ani dela izbucnirea revoluției lui Horia, Cloșca și Crișan.

La căpătâiul acestor trei eroi, tăiați în bucăți cu roata, nimeni nu a putut să așeze o cruce după legea noastră, deoarece o atare faptă era calificată de stăpânitorii de ieri, trădare de patrie. Astăzi gândiți-ne-am noi nepoții, strănepoții lor și toți Români din istoricul județ al Zarandului, să ridicăm 10 troițe (cruci frumos lucrate) din piatră cioplită, pe locurile unde s'au desfășurat evenimentele cele mai însemnate ale revoluției din 1784 și din 1848 și unde și-au dat sufletul în mâinile Creatorului vitejii lor legionari. Troițele se vor ridica în Brad, Mesteacăn, Crișcior, Curechiu, Mihăleni, Buceș, Ribița, Iosășel, Hălmașiu și Vălișoara și pe ele se vor scrie cu litere de aur întâmplările petrecute pe acel loc, spre a putea arăta ușor trecătorilor și excursioniștilor trecutul nostru glorios.

Școalele primare din diferite comune au dat ascultare la întâiul nostru apel și spre cinstea lor au început a ne

trimite frumoase sume colectate în acest scop.

Deasemeni majoritatea muncitorilor dela minele de aur și-au dat consimțământul lor să contribuie cu o mică cotizație pentru ridicarea troițelor. Cinste și onoare lor! Către acei muncitori cari nu ne-au înțeles sau fiind mai slabi de inger, crezând în clevetirile și în bârfirile dulci și amăgitoare ale dușmanilor neimpăcați ai neamului nostru, ne adresăm pe această cale și îi rugăm să-și întarească dragostea curată de neam și de țară.

Străbunii noștri nu s'au înfricoșat de nimic. Și voi la șoaptele streine de sufletul vostru, streine de legea voastră consimții să vă faceți coade de topor? Noi nu credem aceasta! Noi știm că străbunii noștri în 1784 și în 1848, apoi frații și părinții noștri în 1916—1919 prin jertfa sângelui lor ne-au făurit România-Mare. Noi știm că România o putem face tare prin cinstirea eroilor noștri și a faptelor lor mărețe, prin biserică și prin școală, prin credință și știință și atunci urmașii noștri ne vor blegoslovi. Noi știm că sufletul vostru simțește la

fel cu sufletul nostru și că știți să vă arătați demni de trecutul măreț al înaintașilor, pe care cu toții împreună să-i cinstim.

Horia, Cloșca și Crișan și-au dat sângele și trupurile lor pentru cauza românească, să dăm și noi o singură dată 30 Lei pentru ridicarea celor 10 troițe în amintirea lor. Așa să ne ajute Dumnezeu!

Comitetul de organizare

În curând vom începe publicarea listei de subscripție în coloanele gazetei „Zarandul”. Se va vedea că pentru ridicarea troițelor contribuie toată suflarea românească din Zarand.

Troițele din Zarand

Iată ce se va scrie cu litere de aur pe troița ce se va ridica în

Crișior

Spre pomenirea vecinică a mucenicilor revoluției lui Horia dela 1784.

Intâia Hlacără a isbucnit aci, în Crișior.

Reînțorși dela Curechiu, din drumul spre Alba Iulia, țaranii infurati de prigonirile nemeșilor nemilostivi, la 2 Noemvrie 1784, conduși de căpitanul Crișan, făcără praf și cenușe toate curțile nemeșesti și uciseră 17 persoane din nobilime.

Aci s'a stins vechea familie Kristyori, care pe la a 1400 era românească, membrii ei fiind urmași ai voivodului Bălea-Boariu, cititorul bisericii ortodoxe, — mai târziu maghiarizați cu totul.

Preotul Constantin Turcin, numit Popa Costan, unul din cei mai însuflețiți revoluționari, a botezat pe Ungurii scăpați cu viața și a cununat pe contesa Apolonia cu țaranul român Ioan Sârb.

Atât Popa Costan, cât și căpitanii puși de Crișan: Gheorghe Marcu și Gheorghe Adam, toți din Crișior, au fost frânți în roată.

Prin suferințele și jertfele lor a prins rădăcină în sufletul poporului nostru hotărârea de luptă pentru libertate până la deplina ei intruchipare.

Ceaiul bisericii din Brad

Continuăm cu publicarea Onor. membre, cari au mai aranjat ceaiuri în favorul înfrumusețării noii npaste biserici cu sumele, cari au încurs la d-na prezidentă a Reuniunii femeilor române: Ella Cutean lei 600, Letiția Ambruș lei 540 și Margareta Debrețeni lei 300. În total lei 1440. Suma din urmă lei 2470. Total general lei 4910.

ATENȚIE! ATENȚIE!

Aduc la cunoștința On. public că la 26 l. c., (lun), îmi

mut frizeria

în

localul fostului internat

al liceului ort. rom. „Avram Iancu”, unde voi servi și pe mai departe **conștincios și estin.** Rog sprijinul On. public

MIHAI VAIDA

frizer

Studiul iconografic al prof. I. Ștefănescu, în România (Bisericile din Crișior, Ribița și alte tipice biserici ardeleni)

de: Gh. Minovici

După cum anunță și titlul, în cele ce urmează ne vom strădui să dăm o succintă privire, — dar cât de complectă permite spațiul a 3 sau 4 foiletoane, — asupra genezei și conținutului monumentalei opere iconografice a d-lui prof. I. Ștefănescu, accentuând asupra rezultatului cercetărilor făcute de d-sa la bisericile din Crișior, Ribița, precum și alte câteva vechi biserici ardeleni, din cele mai caracteristice și renumite (Sânta-Maria — Orlea, Streiu — Sân-Giorgiu, vechea biserică reformată din Deva, bisericile din Gura-Sada și Hunedoara).

Pentru cele 2 monumente, cari interesează în special finutul nostru — al Zarandului, — (am numit bisericile din Crișior și

Fondul

pentru acoperirea cu cristal a picturilor străvechi din Crișior și Ribița

Au binevoit a mai contribui la acest fond următorii: Ștefan Albu prof. 100 lei; Cornel D. Rusu prof., Emil Fugăță prof., Traian Ivan avocat, Ioan Bocăiescu primar, Dimitrie Zapan avocat, Petre Lazaroniu jud., Nicodim Ardelean prof., Tudor Popescu prof., Nestor Lupei prof., Sabin Veselie prof., Gheorghe Parvu prof., Pompiliu Nișca prof., Cornel Barbu, prof., câte 40 lei; Azarie Circo inv. 30 lei; Gheorghe Buldur prof., Radu Moga prof., Pavel Lazar inv., Alex. Bușă inv., Simion Baloșiu inv., C. Firtulescu inv., Florica Buldur inv., Cornelia Safta inv., Suciu Lazar inv. Ștefan Traian inv., Petru Mateies inv., Irina Damian inv., Lukács inv., Maria Bălosu inv., Livia Veselie inv., I. Krippner inv., Olivia Crucin inv., Ioan Dobrescu inv., T. Lungu inv., I. Oancea inv., Ilie Valea inv., Miclean Aurel inv. câte 20 lei; I. Albu inv., S. Arden și E. Marcu inv. câte 10 lei. În total 1120 lei. Suma din urmă 1490 lei. La oaltă până în prezent lei 2610.—

Colecta mai stă deschisă la Preotul Virgil Perian din Brad.

Populare.

Foaie verde d'un dudău

*Foaie verde d'un dudău
Între Mureș și Buzău
Are două lumini de sâu.*

*Zina plouă, noaptea ninge,
Nimeni nu le poate stinge
Numai mândruța când plânge.
Ea când plânge, ni-le stinge
Și când râde ni-le aprinde*

*Au! au! au! inimă au!
Ce otravă să-ți mai dau?
Otravă nemăsurată
Precum ești de supărată,
Otravă ne cântărită
Precum ești de necăjită*

*Au! au! au! inima mea
Iar începe a mă durea,
Nu mă doare de durere,
Mă doare de doruri grele*

*Sed la masă să mânânc
Multe gânduri mă ajung
Și-mi, ajung gândurile,
Să-mi apue drumurile
Pe la toate mândrele*

*Nu-e ceas nu-e minunt
Să nu plâng în așternut
Nu-e minunt nu-e ceas,
Ca să nu dau de necaz*

*Foaie verde bob acelaș
Sunt dăruit la necaz
Ca corabia în talaz*

*Când bat vânturile,
Ea își ea drumurile.
Când o bate vântul al mare
Ea o ea pe valul al mare.*

Doină auzită în Dolj de Gr. Calafeteanu, inv.

Cerc cultural

În ziua de 4 Martie a. c., la școala primară din Bulzești, s'a ținut ședința cercului cultural „Bulzești”, condus de dl. inv. Gr. Stamataiu.

Leția practică a fost predată de dl. I. Barbu, direct. școlii, tratând despre: Litterile mari: T, T, F, la clasa I-a.

În ședința intimă lecția a fost declarată reușită. Tot în ședința intimă a conferințat D-șoara Eugenia Hanches, despre: Factarii învățământului.

După amiază în ședința publică, la care au participat toți sătenii, în frunte cu autoritățile comunale, a conferințat dl. președ. Stamatoiu despre: „Folosul școlii și rostul legii obligativității”.

Poporul a ascultat în cea mai mare liniște conferința, fiind colorată cu exemple vii și practice luate din viața reală a poporului.

A urmat desfășurarea programului compus din: cântece, recitări, dialoge și dansuri naționale.

Intreg programul a fost plăcut, dar ceace a impresionat mai mult poporul au fost „dansurile naționale”, conduse de harnicele învățătoare: E. Hanches și Sofia Onea din loc.

Conferința d-lui dr. Caba

Duminică 18 Martie a. c., dl. dr. Emil Caba, medic de spital, un distins conferințiar și publicist, a ținut 2 conferințe: dimineața la Tebea și după masă la Gurabarza, vorbind despre: *Tuberculoză și apărarea contra ei.*

Deschiderea a fost făcută cu câteva cântece populare, executate de fanfara soc. „Mica”, condusă de priceputul dirijor C. Stancu. Conferințiarul a aratat publicului ravagiile tuberculozei, spunând că în țara noastră numărul morților (din cauza acestei boale) se ridică la 60.000 suflete anual, iar aproape 1/2 milion sunt incapabil de muncă.

Dsa spune că tuberculoza nu se moștenește ci se capătă dela cei suferinzi, de această boală; deaceea nu e sănătos să stăm în contact sau într'o cameră cu tuberculoșii.

Copilul născut dintr'o mamă tuberculoasă îl putem salva, dacă îl izolăm de mamă tuberculoasă, făcându-i inoculare cu vaccinul Calmett, după 10 zile dela naștere.

Tuberculoza se manifestă în mai multe feluri. De exemplu; putem avea tuberculoză pulmonară, intestinală, osoasă, la ochi etc. Și din răceala putem căpăta tuberculoza dacă nu ne îngrijim, de aceea e bine, să se ducă la medic pentru a-i da îngrijirile necesare dacă cineva e răcit și tușește mai mult de 4 zile. Tușitul fără a pune batista sau mâna la gură nu-i igienic, deoarece microbii tuberculozei dela cei suferinzi se răspândesc în aer și cei ce sunt în contact cu bolnavul îi inspiră în plămâni. Scuipatul pe jos este cel mai periculos, fiindcă în el se găsesc milioane de bacili ai tuberculozei, bine înțeles, când scuipatul este al unei tuberculoze.

Cum trebuie să ne ferim de aceste boală! 1. Copilul născut să i-se facă injecția cu vaccinul Calmett și să-l izoleze de mama suferindă. 2. Imediat când ne simțim slăbiți, palizi și tușim mai mult de 4 zile, trebuie să alergăm la medic. 3. Camera unde locuim trebuie să fie așezată cu fața unde bate mai mult soarele, și să fie cât de des aerisită.

Cei suferinzi nu e bine să se căsătorească până când nu sa'au făcut sănătoși, deoarece surmenajul căsnici face ca boala să progreseze, cauzându-le moartea. — Celor ce lucrează sub pământ, adică minierilor, li se recomandă să stea cât mai mult la aer și la soare în timpul liber, nu în cârciumile infecte nearisite, fiindcă numai aerul curat și razele solare le poate aduce sănătate. *M. Jianu*

Ribița) vom da — după cum a anunțat, într'unul din numerile precedente, inițiatorul acestor rânduri — o transpunere fidelă în românește, după originalul francez al lucrării susnumite.

Dar mai întâi ce este această lucrare, despre care s'a vorbit mult și atât de elogiios, (dar care se cunoaște atât de puțin, din cauza rarității ei?)

Lucrarea impozantă pe care voim s'o prezentăm — cu modestele noastre puteri, — cetitorilor noștri, este fructul unei munci imense, de patru ani, al unor migăloase și îndelungate studii de arheologie la »Școala de Inalte-Studii«, de la Paris, sub conducerea eruditului profesor de artă medieval-orientală: Gabriel Millet, al sfaturilor luminate ale renumitului profesor de Istoria Artei, de la Sorbona: Henri Focillon, al unor răbdătoare cercetări și lungi călătorii de studiu făcute de autor, — prof. I. Ștefănescu, — prin toate provinciile românești, din Bucovina până în Oltenia și din Ardeal până în Moldova și Muntenia, în sfârșit.

Dar opera aceasta — după cum exprimă cu recunoștință însuși autorul ei, în prefețele lucrării sale — se datorește în bună parte și susținerii entuziaste și desinteresate a unor oameni de inimă și cultură, începând cu generozitatea generalului Henri Cihoski, fostul ministru al Armatei, inițiatorul subscripției acestei lucrări, care a fost și un tovarăș priceput și aproape nedespărțit, de drum, în peregrinările de studiu ale autorului și încheind — last but not least, — cu ghidarea pricepută, în multe colțuri interesante din Ardeal și informațiile utile, procurate de d. C. Sporea, directorul Școlii normale din Deva.

În sfârșit, ca o încoronare a patronării acestei opere monumentale, una din somitățile incontestabile în Istoria Artei bizantine — poate cea mai mare —: prof. Charles Diehl, maestrul autorului român, a acordat savanta sa pricepere la dirijarea cercetărilor.

Iată de ce eram îndreptățiți, — credem, — să vorbim încă de la început, despre

Bogăția auriferă a României

de: Ing. I. Petrescu-Livadea

Bogăția auriferă în vechea Dacie Traiană, adică în România firească de azi, datează din primele începuturi de viață istorică și influențează — în al doilea rând, după agricultură, — întreaga noastră viață de stat.

Mineritul sub Romani

Războaiele purtate de Romani, timp de un secol și jumătate, prin Europa, Africa și Asia — întinzând stăpânirea peste 150 milioane de suflete — au costat sume fabuloase de bani, sleind tezaurul roman.

Acest tezaur trebuia refăcut!

Marii noștri istorici sunt de părerea că afară de cauzele politice care au determinat pe marele împărat Traian să cucerească Dacia, anul 105 d. Chr., o cauză a fost și bogăția auriferă din munții Apuseni.

Dovada o face și graba cu care legiunea a 13 Gemină a ocupat regiunea muntoasă dintre râurile Arieș, Crișul Alb și Mureș colonizând-o cu lucrători pricepuți în ale mineritului.

Se afirmă că prada luată de Traian din Dacia, la ocuparea ei, a fost de 165.000 kg. aur ceea ce la valoarea de azi ar însemna 18¹/₂ miliarde lei, adică o sumă ce reprezintă bugetul țării pe anul 1934.

Grupele miniere Romane

Împăratul Traian și-a manifestat în Ardeal geniul său organizator prin măsurile de ordin administrativ și militar.

Atât din scrierile vechi cât și din cele mai noi, ale diferiților autori străini și Români, se citesc date sigure asupra comorilor și exploatarea minieră din Ardeal.

Urme vechi părăsite în timpurile noastre — cari se păstrează și se pot vedea și azi — ne sunt o mărturie prețioasă a activității strămoșilor noștri pe acest pământ românesc, pe care-l numeau din cauza bogățiilor lui „Dacia felix” adică „Dacia fericită”.

Dl I. Rusu Abrudeanu, un cunoscut fiu al acestor plaiuri, ne documentează că regiunile miniere exploatare de Romani au fost împărțite în 7 grupe miniere.

1. Grupa minieră Băița din jud. Hunedoara

Era situată la Sud de Băița, în munții Sfredelul și Cornet, unde se întemeiasă o mare colonie Romană dela care s'au găsit steampuri de piatră și piulițe, cari se pot vedea în muzeul istoric din Deva.

În anul 1880, s'a descoperit în jurul „galeriei Ana” un tezaur monetar din timpul împăratului Marcus Aurelius. precum și pietre cu inscripții Romane.

2. Grupa minieră Baia de Criș-Ruda din jud. Hunedoara

Lângă Baia de Criș — la Măgura Caraciului (851 m.) — s'au descoperit 3 frumoase statui miniere Romane care îmbogățesc muzeul istoric din Deva.

La Chybé (Tebea de azi) — unde și doarme somnul de veci Avram Iancu, eroul revoluției dela 1848, — se dovedesc urme de de bășag roman.

În minele dela Ruda (lângă Brad) unde a fost un remarcabil centru minier roman s'a găsit o inscripție romană cu 3 litere inițiale V. E. P. care după însăși interpretarea arheo-

logului ungar Teglás Gabor înseamnă „Villicus Et Procurator” adică titlul unui funcționar superior din administrația minelor statului sub Romani.

Dl Profesor-geolog F. Schumacher din Freiberg (Germania) precizează că „urme clare și vizibile de exploatare romane s'au găsit în mina din masivul Barza-Ruda anume în cele două galerii paralele numite azi „Sofia și Mihail” unde câteva trepte artistice săpate sunt fără îndoială operă romană”.

În treacăt fie spus că aceste urme sfinte ale străbunilor noștri constituiesc cele mai bune dovezi contra Ungurilor care cred că se „deșteaptă”, dar care tot mai visează o „revizuire a tratatelor de pace”.

3. Grupa minieră Firicel-Măgura-Dealul Ungurului

— din județele Hunedoara și Alba se întindea dela Germizara (Geoagiul de jos) până la Ampelum (adică Zlatna. La Germizara, s'au găsit țigle și cărămizi cu inscripția: LEG XIII GEM (Legiunea 13 Gemină). Aici era și o societate — Collegium Galatarum — a coloniștilor aduși din Asia mică.

La coama munților Fericel (înălțimea 1172 m.) și dealul Ungurului (1043 m) existau mine renumite de aur.

Piulițe și cioburi vechi romane se pot vedea la muzeul din Cluj.

4. Grupa minieră Almașul mare,

cuprindea teritoriul comunelor Stănița și După-Piatra din județele Hunedoara și Alba. Aici activitatea era concentrată în jurul muntelui Dosul Negru.

În minele dela Almașul mare s'au găsit 2 statui romane reprezentând pe Jupiter și Juno cari iarăși se găsesc în muzeul din Deva.

5. Grupa minieră Corabia-Vulcoi-Boteș (jud. Alba)

Erau cele mai importante și productive exploatare după cele dela Roșia Montană. Pe muntele Vulcoiu — cu vârful său Corabia — se află vestita mină de aur Sfinții Petru și Pavel aparținătoare de com. Bucium — despre care se spune că prin anul 1857 dădea zilnic câte 20 kg. aur liber. Aici s'au găsit unelte, inscripțiuni și rămășițe de locuințe Romane.

Cele două cimitire, de lângă muntele Corabia, unde se îngropau funcționarii, muncitorii-sclavi și minierii ne sunt mărturia unei fecunde exploatare miniere Romane.

Pe muntele Negrileasa — tot lângă Corabia — s'au găsit numeroase monede Romane.

Este interesant cum se exprimă învățatul German Lemper, despre celebra stâncă de bazalt „Detunată” la poalele căreia se respiră comuna Bucium:

„Detunata este o importantă stâncă, care se înalță pe coama unui deal la spatele comunei Bucium-Șeasa, având un perete de bazalt de o raritate neobicinuită. Peretele are o lungime de 200 m., o înălțime de peste 100 m. și este format din stâlpi de bazalt cu câte 4, 6 sau 8 laturi, așezați unul lângă altul ca într'o orgă. La poalele falnicei stânci se află un mic ghețar ascuns în brădet”.

(Va urma).

Dela secția Astrei

Un popor care stă pe loc

Toate neamurile lumii, după războiul cel mare, se frământă, fac încercări, se luptă din răspuțeri să-și croiască o viață nouă, potrivită împrejurărilor de azi.

Ungurii singuri stau pe loc. Ungaria nu e nici regat, nici republică. A rămas așa cum s'a trezit din prăbușirea împărăției austro-ungare, în frunte cu un „regent”, în frunte cu grozii și baronii, cari au stăpânit și înainte de 1914. Deși țărâna unguerească a luptat patru ani, pe toate fronturile de luptă, în Ungaria nu s'a dat încă votul obștesc. Nici nu s'a făcut împărțirea pământului. Sunt și acolo moșii de zeci de mii de jugăre. În mâna câtorva boeri sunt trei părți din țară. Lumea veche trăiește în toată puterea, numai în Ungaria, dintre toate țările Europei.

Și nu sunt nici semne, că conducătorii de acolo s'ar gândi la reformele democratice.

Dar Ungurii au rămas pe loc și în ce privește purtarea lor cu frânturile de popoare ce au mai rămas sub stăpânirea lor Slovaci, Șvabi, Germani, Români, Ruteni, Sârbi. Deși au iscălit și ei tratatele asupra minorităților, obligându-se să dea libertate națională, în limbă, școală, biserică, altor neamuri cari trăiesc cu ei, maghiarizarea acestora se continuă ca și înainte de războiu. Nu există în Ungaria școală, în care să se învețe în altă limbă, decât unguerește. Nu se tipărește nici o gazetă în altă limbă.

Mai încolo: Înainte da războiu, renegații din Evrei, Nemți, Ruteni, Slovaci erau cei mai mari unguri. Așa sunt azi. Gazetele lor, în cari tună și fulgeră împotriva României, sunt scrise mai toate de renegați, indeosebi de Evrei.

Dar Ungurii nu se schimbă și în ce privește călăuzirea lor politică. Nu înțeleg și nu vor să se impace cu tratatele de pace. Ei se văd și se cred și acum nu în țara lor adevărată, atâta cât o umple cu neamul lor ci într'un fel de exil, de surghiun și așteaptă să se plimbe din ceas în ceas, dela Budapesta la Brașov, la Sibiu, la Bistrița, la Timișoara. Sunt tari la cap și nimeni nu-i poate face să se impace cu realitatea, cu dreptate care li-s'a dat și lor ca și altor popoare, ajungând stăpâni pe pământul lor național.

Așa, ei au rămas între popoarele Europei, un cuib ciudat de oameni, cari au ochi și nu vor să vadă, urechi și nu vor să audă.

Ei cred, că în această nemișcare și împietrire, stă tăria lor. Dar toată lumea le spune, că au căzut într'o vrajă blestemată, care, curând sau mai târziu se va răzbuca tot asupra lor.

I. Agărbiceanu

Cinema ORIENT Brad.

Nu pierdeți ocazia de a vedea un film vorbitor în limba română,

Duminică 25 Martie a. c.

PRIMA DRAGOSTE
cu: Ana Bela și Dinu Bodescu

această lucrare, ca despre o operă unică și de o valoare neprețuită, ce stă cu toată demnitatea alături de operele cele mai de seamă, de specialitate, din literatura occidentală.

Aprecierile de mai la vale, citate din prefața maestrului Ch. Diehl, la primul volum al lucrării de care vorbim, consacră definitiv valoarea ei:

»E un mare serviciu pe care d. Ștefănescu l-a adus Istoriei artei, studiind un ansamblu de monumente, încă prea superficial cunoscute și examinând care a fost evoluția acestei picturi religioase. Și mai întâiu trebuie să semnalăm tot ceia ce cercetările sale migăloase și tenace ne-au descoperit ca documente noi.»

»D. Ștefănescu a descris în cartea sa, cu multă și minuțioasă grijă, marile podoabe păstrate de bisericile din România. Dânsul le-a studiat succesiv iconografia, tehnica și stilul; și din analiza stilului, mai mult încă din analiza tehnică, el a priceput să tragă

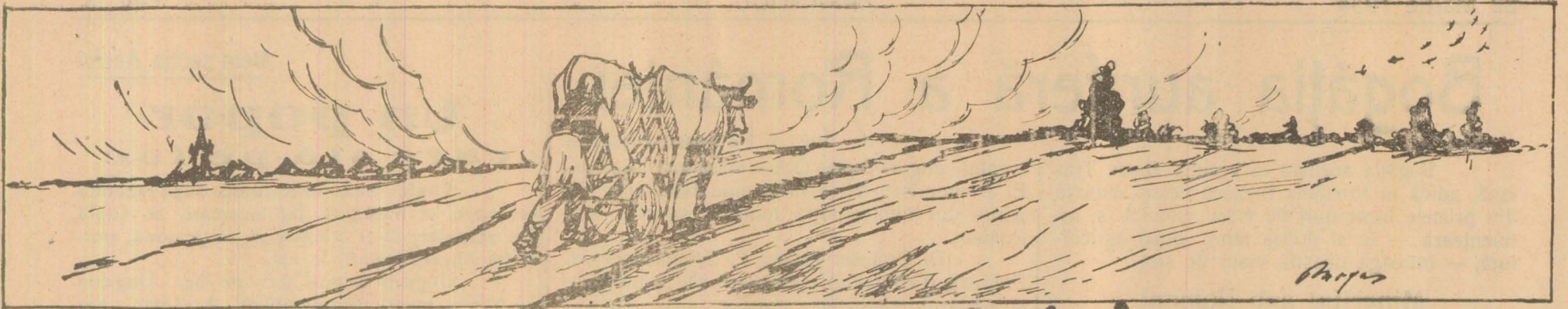
concluzii igenoase și verosimile asupra «atelierului» de unde au eșit operele și asupra datei executării lor. D. Ștefănescu atribuie — nu fără dreptate — importanță acelei metode care, din analiza științifică a substratului picturii, a culorilor întrebuințate, a formei, a facturii, trage concluzii destul de precise și adeseaori importante asupra epocii și sensului marelor ansambluri, pe care autorul le studiază. Dar ceia ce importă mai mult — și aceasta-i tocmai ceia ce d. Ștefănescu a pus perfect în lumină — e caracterul ce trebuie atribuit acestei arte și partea de originalitate care se poate constata la ea. Datorăm d-lui Ștefănescu o carte foarte interesantă, bine informată, plină de lucruri noi și care ne învață multe, atât asupra artei religioase din provinciile românești, cât și despre istoria artei bizantine și a îndelungatei sale influențe».

Prin lucrarea sa ce constă din 4 mări tomuri de text și 3 bogate albumuri cu planșe — unele colorate, iar majoritatea executate

în fototypie, după fotografiile originale luate de însuși autorul, — volume publicate la Paris, în limbă franceză, între anii 1928 și 1932, în condiții tehnice admirabile, d. Ștefănescu a voit — și a isbutit în mod magistral, — să ne dea un «corpus» al picturilor murale din România întregită.

Obiectul principal al cercetărilor sale îl formează chestiunile iconografice. Concluziile la care ajunge ne aduc la recunoașterea unei gândiri teologice alimentate la mai multe izvoare și ajungând câte odată până la epoca antică.

Cât privește arta picturii religioase a bisericilor și mănăstirilor din Bucovina și Moldova — cea mai bogată și mai bine păstrată, dar nu și cea mai veche și nici cea mai interesantă — d. Ștefănescu dovedește că dânsa a luat naștere și a evoluat în cadrul artei bizantine, sub influența puternică a artei Constantinopolului din veacul al XIV-lea

— DE-ALE PLUGĂRIEI —

NUCUL

(Continuare).

Soiurile de nuc

1. *De Sebeșel*. Este unul din cele mai bune soiuri pentru export, fiind foarte căutat pe piața lumii. Are un fruct de mărime mijlocie, cu coaja albă, subțire, miezul dulce, foarte bogat în ulei. De băștină din comuna Sebeșel (Hunedoara).

2. *Moldovenești mari*, asemănătoare intru totul cu cele de Sebeșel.

3. *Moldovenești lungi*. Au fructe de 2 ori mai lungi, decât late, cu miezul dulce, uleios. Puțin răspânditi la noi.

4. *De Sf. Ioan*. Foarte recomandabil de cultivat în mare, pentru bunătața și belșugul fructelor. Infloreste și înmugurește târziu, așa că nu suferă de brumele târzii de primăvară, deci se recomandă în regiunile cu brume târzii.

5. *Turcești*. Sunt cele mai mari nuci. Sunt de 2 ori mai mari ca nucile obișnuite. Ajunse la coacere deplină, miezul lor se zbârcește, de aceea se mănă încă verzi sau de curând coapte. Suferă din cauza frigului și a vânturilor reci.

6. *Cu coaja subțire*, numite și pițigoesti, din cauză că sunt atăcate de pițigoii. Coaja lor este așa de subțire, încât nucile se pot sparge între degete. Uneori coaja lipsește în parte. Are un miez bogat în ulei, foarte dulce la gust. Răspândită mai ales în vilele din Moldova.

7. *Cu miezul roșu*, numite astfel din cauza culoarei miezului. Sunt foarte căutate ca fructe de masă.

8. *Mayette, Parisienne și Franquette* (citește Maiet, Parisien și Franchet), au fructe destul de mari, cu coaja fragedă, foarte productive.

9. *Fertile de Chatenay* (șatenei). Crește până la o înălțime de 5—7 m. Foarte repede rodește, la 3—4 ani după plantare. Produce fructe mari și frumoase. Cultivat pentru fructe și ca plantă de podoba.

10. *Pletos*. Se întrebuințează ca pom de podoba, din cauza ramurilor sale pletoase. Produce nuci bune de mâncat, dar rodește rar și puțin. Afară de soiurile arătate până aici, mai sunt două feluri de nuci sălbateci și anume:

1. *Nucul negru*. Băștină din America de Nord, răspândit în centrul Europei și la noi, în jud. Mehedinți. Se cultivă în parcuri și în grădini pentru lemnul său cu ape foarte frumoase.

2. *Nucul american*. Băștină tot din America de Nord. Se cultivă pentru lemnul său în parcuri, ca podoba.

Inmulțirea

Nucul se înmulțește din sămânță. Pentru aceasta se alege semințele de pomi sănătoși, din soiurile alese, cu fructul mare, cu coaja subțire, cu miezul plin și gustos. Nucile se pun la stratificat, într'o ladă cu nisip, la începutul lunii Februarie. Nisipul folosit trebuie să fie foarte umed în ziua stratificării, deoarece

și a tradiției helenistice de la care se inspira. Pictura caracteristică acestor provincii respiră de obicei o sinceritate și o forță a sentimentului religios, adeseaori remarcabile. Foarte diferită de această pictură, prin iconografie ca și prin stil, e arta picturii religioase, ce a ajuns încă până la noi — foarte fragmentată și mult mai rău păstrată, dar cea mai veche și mai interesantă, — din Muntenia și Transilvania.

Picturile murale din Muntenia sunt în legătură cu cea de a doua înflorire a artei bizantine din epoca care durează de la al XII-lea până la al XIV-lea secol. Ele se situează, în mod foarte precis, între Serbia și Moldova. Acolo, în Muntenia, întâlnim — în prima ei fază — evoluția aceluși stil, a cărui deplină înflorire am văzut-o în Moldova veacului al XV-lea și începutul celui de al XVI-lea. În al doilea rând, Muntenia aparține câmpului de influență a artei din *Mistra*, și tocmai prin aceasta iconografia și stilul picturilor din Muntenia diferă de arta moldavă.

nucile sug o mare câtime de apă. Cutiile se pun în pivniță, unde vor sta până la începutul lui Mărțișor, când le semănăm.

Un alt mijloc bun, este de a pune nucile într'un sac și a le afunda în apă curgătoare vreme de 3 săptămâni, înainte de sămănat. Dacă nu avem apă curgătoare le putem pune în orice vas cu apă de fântână, dar apa trebuie schimbată la 4—5 zile, ca să nu capete miros greu. Nucile cari au plesnit la vârf se pot sămăna, celelalte sunt sau putrede, sau seci, deci se vor arunca.

La începutul lui Mărțișor se semănă în straturi la depărtare de 35 cm. între rânduri și 12—15 cm. între firele de pe același rând.

După ce răsar pueții, îi plivim și îi prășim de 2—3 ori pe an.

În anul al doilea pueții se mută în școala de pomi, la 80 cm. între rânduri și 40 cm. pe rând. În timpul răsăditului le scurtăm puțin vârful rădăcinii.

În toamna anului al treilea, sau primăvara anului al patrulea se plantează la locul unde rămâne pentru totdeauna. Nucul se plantează la 12—15 m. în toate părțile.

Altoirea

Inmulțind nucii prin sămânță nu avem garanția că pomii obținuți vor moșteni întru totul însușirile părinților, de aceea, încă din veacul trecut, s'a încercat altoirea nucului. Afară de cazuri foarte rare și de altoirea prin alipire, rar s'au prins mai mult decât 5 din 100 de pomi. Dar prin alipire nu se pot altoi culturi întinse, de aceea s'a găsit un alt mijloc de altoire, pe care-l arăt mai jos.

Primăvara se scot pueții de nuc de un an, pentru a fi altoiți la masă. Pueții se vor rețea la câțiva cm. deasupra rădăcinii, pentru a fi altoiți în despicătură sau în triunghi, sau prin copulație. Vârful ramurilor de un an, cari se potrivesc în grosime cu port-altoi, vor servi ca altoi. Altoii nu trebuie să fie mai mari de 10 cm. După ce îmbinăm altoiul cu port-altoiul, legăm locul altoirii cu rafle și-l ungem cu mastic. Pueții altoiți în felul acesta se vor planta pe o răsadniță rece, așa fel ca punctul de altoire să fie îngropat în pământ cam de 5 cm. Peste răsadnițe se pun geamuri, cari nu se ridică până ce altoii nu vor da lăstari de 10 cm. lungime, când altoii se pot socoti prinși. În primăvara următoare altoii se scot din răsadnițe și se plantează în școala de pomi.

Pe lângă altoirea arătate aici, nucul se mai poate altoi și sub coaje, în fluer (inel) și prin alipire. Prin alipire se altoesc nucii cu deosebire atunci, când vrem să altoim un soi ales pe nucul negru sau pe nucul american. Altoirea se face în acest caz în trunchiu la 2.50 m. înălțime, pentru a putea avea lemnul prețios al nucului sălbatec și în același timp să culegem fructe de mare valoare.

Influențele picturilor păstrate în Transilvania, sunt mai complicate: Un curent ne conduce către Italia meridională și Orient; acesta se încrucișează cu un al doilea, care ne poartă până în Serbia și Bulgaria. În sfârșit un al treilea face legătura între unele picturi din Transilvania cu anumite monumente din Muntenia. Picturile bisericilor din Transilvania sunt însă documente de cea mai mare importanță, căci ele ne luminează asupra unei perioade a civilizației Românilor de dincoace de Carpați, perioadă care merge de la al XII-lea până la al XIV-lea secol, cum spuneam mai sus, și care era foarte puțin cunoscută până acum. Ele ne desvăluie o stare socială relativ înfloritoare, precum și raporturi cu Occidentul, cu Sârbii și cu Muntenia. Iată de ce vom insista încă puțin asupra caracteristicilor constatate de d. Ștefănescu, la monumentele religioase aflate în această provincie (Transilvania) și în special în ținutul Zărandului, înainte de a trece la descrierea amănunțită — după originalul autorului — a mo-

Tăierea

Mulți grădinari cred, că nucul nu suferă nici un fel de tăere, deoarece, spun ei, rănilor făcute nu se vindecă, sau se vindecă foarte greu. Această părere este dreaptă pe jumătate: nucul nu suferă tăeri în vremea cât circulă seva (mâzga). De toamna, după căderea frunzelor și până cel mult în Februarie se pot face tăeri la nuc, ungând rănilor cu mastic. La caz că nu am putut face tăerea în timpul arătat mai sus, lucrarea se face în vremea când pomul este înfrunzit, în care caz scurgerea sevei (mâzgii) prin răni, nu va avea loc.

Se fac următoarele tăeri la nuc: se taie ramurile lacome (de apă), se taie ramurile ce se încrucișează și se echilibrează (cumpenește) coroana, adică se scurtează la pomul tânăr, toate ramurile coroanei la înălțimea celei mai scurte, afară de ramura din mijloc, care rămâne de prelungire.

La tăerea nucului nu ne vom folosi de foarfece ci de cosor. Ramurile (crengile) uscate și cele groase se vor tăia cu ferestrăul și pe urmă se netezesc tăieturile cu cosorul.

Dușmanii nucului

1. *Mana nucului*. (pătarea foilor și a roadelor) Este provocată de o ciupercă, care face pete mici, de culoare brună pe suprafața foilor. Foile cad înainte de coacerea fructelor. Fructele atacate se usucă și cad încă din timpul verii. Contra acestei boale, se stropesc cu zeama cu care se stropesc vița de vie întâia oară.

2. *Păduchele nucului* asemănător ca mărime și formă cu păduchele prunului, de care se deosebește prin culoarea sa galbenă. Face câteodată colonii întregi pe ramurile și frunzele nucului, dar nu-i primejdios, fiindcă frunzele atăcate de această boală nu se răsucesc. Se combate ușor.

3. *Viermele nucilor*. Este viermele ce se găsește în nuci. Se pare că e unul și același cu viermele mărului și al părului.

Culegerea

În luna Sept. sau Oct. învelișul din afară al nucii se îngălbenește și crapă, lăsând să cadă nuca. Când cea mai mare parte din nuci sunt coapte se culeg. Recoltarea (culegerea) cea mai bună se face urcându-ne (suindu-ne) în copac și scuturându-l, mai bine decât să-l batem cu prăjini, căci în felul acesta rupem ramurile tinere, adică pe acelea cari trebui să dea rod anul care vine.

Nucile culese se adună în grămezi, se desfac de coaje și se pun la uscat într'un loc cald, dar la umbră. Când sunt bine uscate se pot pune în saci sau în hambare, în locuri ferite de șoareci.

Incheiu șirurile acestea despre nuc, cu o vorbă rostită de unul dintre cei mai luminați regi ai Franței:

— „Plantați nuci și nepoții vă vor binecuvânta“!

Prof. Martin Ioan

numentelor pictate aflate în vecinătatea noastră, la *Crișcior și Ribița*.

Monumentele religioase în Transilvania — ca și cele din Muntenia — s'au conservat în mare număr, ne spune d. Ștefănescu, în al IV-lea volum al lucrării sale («La peintures religieuses en Valachie et en Transilvanie», Paris, 1932). Vechi biserici de mănăstiri, capele de palate princiare și de curți boeresti, sau bisericuțe de sate, — toate aceste diferite soiuri de edificii se găsesc răspândite aproape pretutindeni; dar — în Transilvania — mai cu seamă în Sud-Vest, în vechiul district al *Zărandului* și la *Hațeg*.

O a doua serie se întâlnește în împrejurimile Sibiului și ținutul Oltului, în regiunea subcarpatică, vecină cu Muntenia.

O a treia se grupează în regiunea de Nord-Est, în țara Maramureșului, vecină cu Moldova.

(Va urma).

Pregătirea sufletului pentru Învierea Domnului

Biserica noastră ortodoxă, ca o mamă care-și iubește fii săi și nu le dorește decât fericirea în timp și mai ales în veșnicie, s'a îngrijit ca acum când așteptăm cel mai mare act din viața Mântuitorului, să ne impună oarecari datorii, prin îndeplinirea cărora să ne putem bucura de învierea din morți a Domnului Iisus Hristos.

Prima datorie pe care ne-o impune biserica este postul.

Postul prin care putem învinge orice ispită lumească a fost practicat de însuși Iisus Hristos. Ei, deși, Fiul lui Dumnezeu și Dumnezeu adevărat, înainte de-a-și începe greaua misiune de propovăduire a Evangheliei Sale, mântuitoare, s'a retras în pustie, unde timp de 40 zile și 40 nopți, a petrecut în post și rugăciune. Ceva mai mult, aici a fost ispitit de diavolul, care voia să-L atragă și pe El în cursele sale ca, odinioară, pe Adam și Eva. Dar toate încercările diavolului au rămas zadarnice și Mântuitorul a ieșit învingător. Dar biserica prin post nu cere numai abținerea dela anumite mâncări, ci ceva mai mult. Cere o părăsire a grijilor și a poftelor lumești și îmbogățirea sufletului cu virtuți creștinești. Cere o învingere a ispitelor pe cari diavolul le întinde omului la tot pasul, așa cum le-a întins și Mântuitorului în pustie. Numai învingând aceste ispite, putem ajunge să ne bucurăm de fericirea pe care Mântuitorul ne-a câștigat-o prin moartea și învierea Sa. Ne cere o împăcare cu toți cei din jurul nostru și o îngrijire și de aceia, cari din lipsă de mijloace materiale, trăesc în mizerie și sărăcie. Acum când așteptăm să ne bucurăm de triumful Mântuitorului asupra morții, se cuvine mai mult să ne aducem aminte de cuvintele Sf. Scripturi, pe cari Mântuitorul le va rosti celor buni, atunci când va veni ca să judece lumea! Flămând am fost și mi-ați dat să mănânc, însetat și mi-ați dat să beau, strein și m'ați primit, gol și m'ați îmbrăcat, bolnav și m'ați căutat, în temniță și m'ați cercetat. Mai ales acum când la tot pasul întâlnim oameni oropsiți și neajutorați se cere să ne gândim la aceste cuvinte ale Mântuitorului și să le îndeplinim: dând de mâncare celui flămând, adăpând pe cel setos, primind pe cel strein, îmbrăcând pe cel gol, căutând pe cel bolnav și cercetând pe cel întemnițat. Să le facem acestea ca nu cumva atunci când Mântuitorul va veni să judece lumea, să fim și noi printre cei răi, cărora le va zice: „Duceți-vă dela mine blestemaților, în focul cel veșnic care este gătit Dia-

volului și slugilor lui", căci am fost flămând și nu mi-ați dat să mănânc, însetat și nu mi-ați dat să beau, strein și nu m'ați primit etc.

Așadar, zadarnic este postul nostru dacă ne mărginim numai la abținerea dela anumite mâncări, iar sufletul nostru ni-e plin de patimă și ură contra semenilor noștri. Pentru ca postul nostru să fie adevărat, să ne desbrăcăm sufletul de toate patimile. Să căutăm a ne împăca cu toți cari suntem în ceartă, să ne abținem dela înjurături și după cum zice cântarea bisericească: să zicem fraților și celor ce ne urăsc pe noi, iertând toate pentru înviere. Numai făcând acestea, postul nostru va fi primit. Dar mai ales acum în preajma „Învierii Domnului", biserica ne îndeamnă pe fiecare să ne mărturisim păcatele. Acum dându-ne seama de multe păcate, cari ne apasă sufletul, să ne îndreptăm spre biserică și acolo înaintea preotului, care e mijlocitorul între noi și Dumnezeu, să ne spunem toate păcatele. Aceasta s'o facem fără nici o teamă, căci nu preotului spunem păcatele, ci lui Dumnezeu, el fiind numai mijlocitorul între noi și Dumnezeu. Odată mărturisim să ne căim de păcatele săvârșite și să luăm hotărârea de a nu mai păcătui. Numai după ce am făcut acestea cu frică și cu cutremur să ne apropiem de sf. Potir unde sub forma pâinii și a vinului se află însuși trupul și sângele Domnului, cu care ne împărțășim. Despre aceasta ne încredințează însuși Mântuitorul la Cina cea de taină, unde luând pâinea a frânt-o și a zis: „Luați, mâncați, acesta este trupul meu, care se frânge pentru voi spre iertarea păcatelor", apoi luând paharul cu vin a zis apostolilor: „Beți dintru acesta toți, acesta este sângele meu al legii celei nouă, care pentru voi și pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor". Iată deci că Mântuitorul, care prin moartea și învierea Sa a mântuit lumea de păcate, știind că omul din cauza firii sale slabe va greși mereu, i-a dat și posibilitatea de îndreptare. Aceasta o câștigăm prin mărturisirea păcatelor înaintea lui Dumnezeu prin intermediul preotului și prin împărțășirea cu trupul și sângele Mântuitorului. Aceasta o cere biserica mai ales acum în postul cel mare, al Paștilor. Îndeplinind aceste datorii pe cari ni-le cere biserica, cu sufletul împăcat putem aștepta mare bucurie a Învierii din morți a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Trifu Benea
student

Revoluția lui Horia, Cloșca și Crișan

Românii din Munții Abrudului —

(Continuare)

de: Const. Tisu

Tot cu această ocaziune îl rugă să pună în vedere iobagilor Români, acolo unde este cazul, ca să se liniștească și să fie supuși domnilor pământeni, deoarece înscrierea în armată s'a făcut fără știrea împăratului așa că nu are nici o valoare.

Baronul Preisz din Sibiu, și vice-colonelul Karp din Hațeg încă fură invitați să sisteze orice înscriere.

Comisarul Halmagyî în urma acestui ordin al guvernului să deplasa în comitatul Albei și începu cercetările, iar iobagilor cari mai veniau să se înscrie la armată, le vorbi într'un ton foarte blând, și-i îndemnă să se reîntorcă la casele lor, să fie liniștiți și să se supună și pe mai departe domnilor pământeni și funcționarilor domeniului, că înscrierea ce s'a făcut nu are nici o valoare, deoarece este făcută fără știrea împăratului.

Țăranii Români, văzând că le vorbește atât de blând îl ascultară fără să opună nici cea mai mică rezistență, așa că comisarul Halmagyî nu putu vedea la ei, decât cea mai mare liniște și supunere.

Tot cu această ocaziune, puse în vedere și funcționarilor domeniului, ca să se poarte în viitor mai blând cu iobagii, și să nu-i mai asuprească, — iar despre cele constatate ra-

portă guvernatorului Brukenthal, zicând între altele, că are toată nădejdea, că iobagii în scurt timp se vor liniști.

Tot astfel de comisari fură trimiși de guvernatorul Transilvaniei și în ținutul Hunedoarei, în persoana lui Francisc Bodea și Andrei Zeisz, cari procedară tot la fel.

Iar episcopul ortodox din Sibiu Gheon Nichitici, trimise o circulară tuturor preoților din Zarand, în care le scria, ca să liniștească poporul, indemnându-i, să facă și pe mai departe serviciu iobăgești nobililor Unguri.

Guvernatorul Transilvaniei baronul Brukenthal se increzu în rapoartele comisarilor și cum el era de convingere că pacea și liniștea între iobagi se poate menține numai prin teoare și prin judecări la moarte, ordonă comitatului Hunedoarei, ca să prindă pe capii turburătorilor și să-i pedepsească în chipul cel mai sever.

Va să zică atât Guvernul din Sibiu cât și nobilimea Ungurească, în orbirea nu văzură, că ceasul arăta ora 12, și în loc să se poarte cu iobagii blând și cinstit cereau pedepsirea lor.

Dealtcum publicațiunile guvernului din Sibiu relativ la înscrierea în armată iritară și mai mult pe iobagii Români.

Ei știau că aceste sunt numai niște născociri ale guvernului, influențat de nobilime, și erau ferm convinși, că dacă această conscriere s'a făcut fără știrea împăratului, atunci ofițerii efecțuitori ar fi fost pedepsiți până acum, dar nepedepsirea lor, adevărea că ceace s'a făcut, s'a făcut cu știrea împăratului, — din care cauză țărani începură din nou să amenințe și să ceară arme.

Astfel țărani din Zarand strigară în piața Bradului, că se duc la vice colonelul Karp în Hațeg și vor cere din nou arme și dacă nu le va da îl vor scoate afară din casă și îl vor ucide.

Amenințări de acestea se auzeau din toate părțile.

Nobilimea Ungurească văzându-se din nou în pericol se plânse iarăși guvernului din Transilvania.

Baronul Brukenthal, având rapoarte cari erau în contrazicere cu plângerile nobilimii, delegă prin luna Octomvrie a anului 1784 pe secretarul guvernului Ștefan Costa [de Beiuș, — care era de naștere din Halmagyiu — să cerceteze dacă este ceva pericol. În timpul cercetărilor însă, țărani Români incetaseră cu amenințările și torceau în ascuns din caerul revoluției, așa că secretarul Costa nu putut afla adevărata situație, în urma cărui fapt raportă guvernului că poporul din comitatul Hunedoarei este liniștit, iar în ce privește comitatul Zarandului nu a putut afla nimic sigur.

Baronul Brukenthal, bazat fiind pe rapoartele comisariilor, aduse la cunoștința Cancelariei aulice din Viena, conținutul lor.

Da, poporul Român ce e drept, se liniștise, ca după câteva zile să poată începe ngozitorul măcel.

(Va urma)

Pionierii culturii

Problema culturii a rămas tot nedeslegată; plaga ignoranței predomină încă peste poporul român, deși oameni cu inimile încălzite de speranță și dragoste fac sacrificii enorme, pentru înlăturarea ei.

Analfabetismul tronează orgolios, peste masele românești, — care au oroare de cultură, — sfidând pe dușmanii neputențioși. Va ingenuchia vr' odată la picioarele culturii triumfătoare?

Actuala guvernare ne dă oarecari speranțe prin activitatea ce-o desfășoară dl. ministru al școlii. Apostolii, ostași ai culturii, insufletiti de imbolul ce li se dă peniru a lua cu asalt cetatea întunericii, surad timid, căci știm ceace-i așteaptă. Vom merge la asalt dar riscăm să pățim rușinea de a fi învinși neavând armele necesare pentru a-l duce la bun sfârșit.

Învățători tineri care încă mai poartă haina roasă în coate de bancă, sunt trimiși să lupte pe frontul culturii, acolo unde întunericul este mai mare, fără altă armă, decât idealul căpătat în școală. Armă slabă, care se va frânge în scutul realității, la prima lovitură. Vor cădea injunghiați de sabia răutății omeștii și cu toate indemnurile și comenzile superiorilor, îi va fi imposibil să se ridice pentru a continua munca de 6 ore pe zi, deși pământul se învârtește în jurul axei sale numai în 24 ceasuri. Lupta sfântă va rămâne pierdută până în momentul când luptătorul cu pieptul rănit de săgețele ignoranței, va primi în mână mijloace pentru a putea învinge.

Asigurarea existenței de care este lipsit învățătorul, trebuie dată fiecăruia și posibilitatea de a-și satisface gustul de cultură generală pe care i le-a format școala.

Atunci, întunericul va putea fi isgonit de lumină și zorii unei noi speranțe se vor ivi înaintea fiecăruia, conștient de menirea sa.

Insufletiti și conduși de profesorii culturii românești, vom ști să arătăm că suntem demni de a fi numiti ostași ai cărții, executând cu dragoste însărcinarea ce ne-am luat de a aduce lumină, unde este întuneric.

Ridicând pe învățător ridicăm școala și salvând școala salvăm națiunea.

STAN ȘERBAN.

Cererile de transferare în învățământul primar

Ministerul instrucțiunii publice aduce la cunoștința generală că membrii titulari ai corpului didactic primar, care doresc a fi transferați, conform dispozițiilor art. 124 din legea inv. primar și 237 din regulamentul de aplicare al aceluiași legi, în locurile publicate vacante sau cari eventual ar deveni vacante prin transferările altora, vor înainta cererile lor de transferare serviciilor locale de învățământ respective, până la 15 Aprilie 1934.

Când transferarea se cere pentru o școală din altă regiune. Serviciul local de învățământ care a primit cererea, esie obligat ca până la 1 Mai să o înainteze regiunii unde se găsește școala la care s'a cerut transferarea.

Cererile vor fi însoțite de avizul motivat al inspectorului școlar respectiv, în cazul când sunt mai mulți solicitanți pentru acelaș post, vor anexa la cereri și acte prin care să facă dovada dreptului de a fi preferați în ordinea indicată de art. 126 din lege.

Cronica politică

În ultimul timp s'a vorbit, tot mai mult, de o regrupare a partidelor politice.

Este un semn bun. Au început să vadă și conducători partidelor, — inutil fragmentate în ultima vreme, — căci ar putea fi mult mai folositori Patriei și Neamului său, dacă ș'ar da mâna, lăsând la o parte ambițiile deșarte, interesele personale, etc.

Și mai ales acum — când vânturi năprasnice bat la hotarele fărăi noastre — se simte mai mult ca ori și când nevoia solidarității între oamenii luminați, cu rost de conducători ai destinului neamului acestuia.

Trebuie să ne consolidăm în interior. Consolidare atât din punct de vedere financiar-economic, cât și politic, cultural, religios, etc. Și cine ar putea să ajute mai mult, să ieșim din impasul în care ne găsim, dacă nu acei ce sunt pregătiți, ce au atâta experiență, din anii de ucenicie.

Să dau un exemplu. Suntem siguri că nu s'ar fi întâmplat afacerea scandalosă, ce se numește »Skoda«, dacă dr. Lupu, nu s'ar fi desprins de la matca sa: partidul național-jărănesc.

Iată de ce noi privim cu ochi buni fuziunea partidului dr. Lupu cu partidul național-jărănesc; și privim cu simpatie apropiată fuziune dintre partidul »Poporului«, de sub conducerea d. general Averescu, cu partidul d. C. Argetoianu.

*

Nu putem încheia această rubrică, fără a spune câteva cuvinte și despre acordul dela Roma, semnat zilele trecute între statele: Italia, Austria și Ungaria.

Ori cât s'ar spune că are un caracter comercial, motivul adevărat, motiv care a dat naștere acordului de la Roma este: a contrabalansa în Balcani, acțiunea acordului încheiat săptămâna trecută între România, Grecia și Turcia; acord inspirat — așa spun statele interesate — de Franța.

Italia, căci ei îi revine inițiativa încheierii acordului de la Roma, a căutat — cu alte cuvinte — ca prin înțelegerea celor trei state semnatare să diminueze influența politică a Franței în Balcani, unde Italia are tot interesul să predomine.

Alt punct pe care l'a vizat Ducele prin încheierea acestui acord, e să-și stabilească cât mai mult influența în Europa Centrală.

În orice caz trebuie să fim atenți în politica noastră externă, căci se prevăd vremuri furtunoase. Trăim vremurile înainte de războiu. C.

— **Legea datoriilor Agricole și Urbane.** Actualul guvern a întocmit un nou proiect de lege — al datoriilor agricole și urbane.

Acest proiect — va fi votat de parlament — adică va deveni lege, având și aprobarea M. S. Regelui înainte de 1 Iunie a. c.

Până la această dată sunt suspendate toate urmăriile și executările.

— **Din Rusia vine știrea** că 600 de pescari s'au dus să pescuească în Marea Caspică. Colibele și le-au așezat pe un ghețar de pe țărutul mării. Dar la un moment dat gheața s'a desprins de țărut și vântul l'a împins în largul ei.

Cu toate ajutoarele trimise, nu au putut fi salvați decât 200 din ei; restul de 400 s'au înecat, de oarece sloiul de gheață, din cauza căldurii, a început să se topească, rupându-se în bucăți. Cu ei s'a înecat și 200 de cai. Năprasnică moarte...!

O lămurire

Într'unul din numerile din gazeta noastră, am publicat o poezie populară, unde se pomenea și de cuvântul „Zăvelcă“

Culegătorul poeziei, un colaborator al nostru, a căutat să explice acest cuvânt, nefolositor în regiunea noastră.

D. Emil Cioroianu, un cititor al nostru, ne lămurește că e înțeles greșit acest cuvânt, — făcând următoarea observație: „Zăvelca“, nu e un „lăibăraș cusut frumos care se purta mai de mult prin Dolj“ ci a fost și este o fustă încrețită cu dungi în diferite culori, făcută din lână vopsită. Ea se poartă și astăzi mai ales de femeile mai în vârstă, care o fixează de mijloc cu ajutorul băierilor.

Acum ca și altă dată țărăncile oltene, în special cele mature, nu se pot despărți nici de „bete“ pe cari și le înfășură împrejurul mijlocului precum nici zăvelcile cu dungi înguste colorate, potrivit vârstei mai deschise pentru tinere, mai închise pentru bătrâne.

Știri de tot felul

— **Secretarul** particular al M. S. Regelui, d. P. Dumitrescu, a demisionat din acest post.

— **Fratele** eximpărătesei Ziffa, prințul Sixt de Bourbon, a încetat din viață la Paris, în palatul socrului său.

— **Luni** 19 Martie c. a început procesul asasinatului de la Sinaia.

— **Termenul** de predare al cererilor de transferare în învățământul primar s'a prelungit până la 15 Aprilie a. c.

— **Ministerul** de finanțe a aprobat plata pe anul curent și prevederea în bugetul viitor a celor 5000 posturi din inv. primar — înființate.

— **Duminică** 25 Martie c., d. Teodorescu, ministrul industriei și comerțului, ne va vizita ținutul nostru. Vizita este în legătură cu candidarea sa — ca senator, — al Județului Hunedoara, la alegerea parțială ce se va face în curând.

— **Ministerul** instrucțiunii a trimis tuturor revizorilor școlare un model de fișe pe care urmează s'o completeze cu toate datele cerute, învățătorii cari doresc să fie transferați.

Învățătorii vor cere aceste fișe dela revizoratele respective.

— **Regina** mamă a Olandei a încetat din viață Marți 20 Martie c.

— **Duminică**, s'au împlinit 14 ani de la moartea marelui istoric român A. D. Xenopol.

— **Corneliu Zelea Codreanu** a fost arestat, — de siguranța generală a statului, pe când se da jos dintr'o mașină, pentru a se prezenta organelor polițienești.

— **În viitorul buget** se vor prevedea toate școlile de agricultură cari au local propriu. El vor funcționa cu noul an școlar.

Ministerul agriculturii va acorda gratuit pomicultorilor, instrumente și aparate pentru combaterea cu succes a insectelor vătămătoare

Legea administrativă fiind promulgată, consiliile comunale și județene vor fi dizolvate.

**VĂ RUGĂM
A ACHITA
ABONAMENTUL**

Tiparul Tipografiei „ZARAND“ — Brad.

Știri din Zarand

— **Epidemie de pojar la Brad.** — În orașelul nostru și jur sau declarat peste 100 cazuri de pojar. Școlile primare au fost închise pentru câțiva timp.

Până acum s'au înregistrat 35 morți.

— **Duminică** 18 Martie c., la școala primară din Valea Brad s'a organizat cu elevii școlii o șezătoare culturală.

Au luat parte părinții elevilor. Invățătorul din loc a vorbit despre: »CARTE«.

— **Duminecă**, — și în Ormindea — a fost o șezătoare culturală, organizată de d. R. Borza, inv.

Cu această, ocazie s'a hotărât — la propunerea d. învățător — să se clădească o nouă sală de clasă, celelalte nefiind încăpătoare pentru elevii cari frecventează școala.

— **De câteva zile** în ținutul nostru se află d. inspector general Cristea, din ministerul de agricultură și d. inspector Vârzaru.

Domnialor inspectează lucrările executate de agronomi — în ceea ce privește sădirea pomilor.

— **Exprim** și pe această cale, călduroasele mele mulțumiri numerosului public care a participat la înmormântarea neuitatei mele soții, Maria Florea, la 11 Martie 1934, precum și tuturor cari au depus cununi pe coșciugul ei, și mi-au exprimat condoleanțe personal, prin telegrame și scrisori.

Preotul NICOLAE FLOREA
Baia de Criș.

Poșta redacției

— D. M. Bogza. Il vom publica, când se va isprăvi articolul „Studiul iconografic...“.

— D. I. T. Căzănești. Articolul este bun. Însă interesează regiunea Jiului. Publicați-l la „Gorjanul“, sau la „Avântul“.

Ai talent de povestitor. Trimiteți-ne ceva ce ar interesa regiunea noastră.

Fii prietenul gazetei noastre.

— D. Stancu I. Comitetul va decide.

— D. Cioroianu Orăștie. Te considerăm colaboratorul nostru și-ți mulțumim pentru ajutorul ce ni-l dai.

— D. C. Poezia „Cristiorul“ — nu se publică.

— D. Preot Felea — Arad. Ne-am bucura dacă și la foaia noastră ați colabora. Dorim să grupăm pe toți Zarandeni din jurul acestei foi.

CREIONUL

indispensabil inginerilor
tehnicienilor și desemnatorilor

se găsește de vânzare la librăria

„ZARAND“ BRAD.

„Reclama e
sufletul
comerțului“

dați o reclamă la
ziarul nostru
și observați rezultatul.